

DAGENS FRÅGOR

Vänstervridningen i Radio-TV

I början av februari sände ett 20-tal medarbetare vid Sveriges Radio ett brev till radiochefen Olof Rydbeck, där de tillkännagav sitt missnöje med radions och TV:s behandling av det politiska materialet. Brevskrivarna riktade sig främst mot den i deras tycke alltför västdominerade nyhetsförmedlingen rörande Vietnam. Skrivelsen var undertecknad av bl. a. Karl Axel Sjöblom, Carl Olof Lång, Carl Magnus v. Seth, Karl-Olof Nordelius, Kjell Stensson, Sonja Carlberg, Sven Anér samt Kerstin Anér.

När man tar del av innehållet i detta aktstycke slås man naturligtvis först av undertecknarnas illojalitet mot vissa av deras arbetskamrater, främst Björn Ahlander och Arne Thorén. Men detta är ju ett internt problem för Sveriges Radio och skall inte kommenteras här. Man vill bara uttala sin stilla medkänsla med herr Rydbeck, som måste ha att göra med medarbetare av den typ, som tillåter sig en sådan demonstration. Från andra synpunkter förtjänar däremot de missnöjdas aktion att skärskådas närmare. Tendensen i deras skrivelse är nämligen ganska häpnadsväckande: den går ut på att ställa verkligheten, eller sanningen, uppochned.

Är det nämligen någonting som på senare tid, och f. ö. sedan ganska länge tillbaka, varit utmärkande för Sveriges Radio-TV, så är det den uppenbart systematiska vänstervridningen av såväl de kulturella som de nyhets-

betonade programmen — oftast, men inte alltid, med undantag för "Aktuellt". Särskilt uppseendeväckande har denna tendens under innevarande år varit i kulturprogrammen, som nu tycks blivit till camouflage för en extremt vänsterinriktad politisk propaganda. Ett typiskt exempel är den nästan groteska reklam som i program efter program gjorts för Göran Palms "En orättvis betraktelse", vilket otvivelaktigt medverkat till att detta erkänt ovederhäftiga sammelsurium blivit en försäljningssuccé. Ett annat är den egendomligt överdimensionerade uppmärksamhet som ägnats Peter Weiss' prokommunistiska agitationsnummer "Sången om skräpuken" — en uppmärksamhet som inte på minsta sätt kan motiveras med styckets konstnärliga förtjänster. Men så har också teaterredaktionen offentligt förklarat att den bara tänker syssla med engagerad = politisk = vänsterradikal teater. Ett tredje exempel är den intensiva PR, som bedrivits för den nya vänstern, kulminerande i publiciteten kring tidskriften Konkret. Så skulle man kunna fortsätta länge.

I detta läge, när Sveriges Radio-TV i väsentliga avseenden utnyttjas som propagandistisk plattform för vänstersocialistiska element, har ett antal anställda i företaget tillåtit sig att protestera mot en påstådd "västdominans" i nyhetsförmedlingen. Det är sant, att nyhetsförmedling och kulturprogram inte är samma sak. "Vi har", kan des-

sa företagsamma personer ha sagt sig, "tillåtits att praktiskt taget opåtalat vrida kulturprogrammen åt det håll vi vill ha dem. Nu börjar detta upptäckas, men anfall är bästa försvar. Låt oss angripa nyhetsförmedlingen!" Att deras plan gick ut över mera dugande kamrater har inte generat dem. Men de förefaller ha skjutit över målet. Visserligen tycks ingenting ha kommit ut av ett sammanträde inom företaget självt med avdelningscheferna. Men tålmodet har sin gräns, och uppmärksamheten har blivit fäst på vad som försiggår. Det finns ingen ursäkt för att Sveriges mäktigaste monopolistiska massmedium på känsliga områden utnyttjas som ett vänstersocialistiskt indoktrineringsinstrument.

De koreanska textilierna

Hur skall Sverige agera när afrikansk pappersmassa ställer sig billigare för svenska pappersbruk än den svenska massan?

Vad göra när afrikanskt tackjärn ställer sig fördelaktigare än den svenska råvaran?

Den skisserade utvecklingen är inte orimlig. Svaret på frågorna blir: Skall Korea-fallet vara prejudicerande bör man kunna vänta sig dels att berörda produktionsgrupper begär importrestriktioner dels att regeringen utfärdar sådana. På så vis kan vi på område efter område där u-länderna sätter in sin konkurrens få en "skyddad" produktion. Det gamla protektionistiska systemet kommer åter till heders om än under beteckningen "tillfällig".

Korea har exporterat textilier och jumprar till Sverige så billigt att svensk produktion av detta slag inte kan konkurrera. I klartext betyder det att svenska arbetare och maskiner ställer sig alldeles för dyrbara för sådan tillverkning — trots att arbetarna räknas till låglönegruppen här i landet.

Är inte detta ett bevis på att svensk arbetskraft skall användas för annat ändamål än jumpertillverkning? Är det ett symptom på, eller ett varningstecken inför, vad som i växande utsträckning kommer att inträffa allt eftersom u-länder börjar industrialiseras?

En industriell ekonomi står aldrig stilla. Där inträffar ständiga förändringar. Förändringar är både förutsättningen och priset för ekonomisk tillväxt, större resurser och större möjligheter. Med andra ord — den företags- och produktionsstruktur som är given i ett visst ögonblick måste i nästa ögonblick förändras. Så har det varit hittills. Produktions- och företagsstrukturen i Sverige idag skiljer sig ganska väsentligt från motsvarande under exempelvis tiden närmast före andra världskriget. Förändringar är alltså ingenting nytt. Det nya är att vetenskap och teknik tvingar fram mycket snabbare och mera genomgående förändringar samt framför allt att länder som aldrig konkurrerat på våra produktionsområden i växande utsträckning nu gör detta.

Konsekvensen är given. Svenska löntagares "hävdvunna" inkomstkällor undermineras och försvagas. I denna allvarliga situation kan man förfara på två sätt. Antingen förhindras den utländska (u-ländska) konkurrensen medelst importrestriktioner — eller också ser man till att de "drabbade" svenskarna får en ekonomiskt konkurrenskraftigare sysselsättning. Under den tid det tar att bereda dem sådan får man garantera dem tidigare inkomststandard.

Väljer man det förstnämnda förfaringssättet bibehålles en icke konkurrenskraftig produktionsstruktur. Samtidigt går alternativvinsten till spillo dvs. den vinst det inneburit om landets knappaste resurs, arbetskraften, utnyttjats i en konkurrenskraftigare sysselsättning. Den senare lösningen

hade medfört en produktivare ekonomi, större resurser och snabbare ekonomiskt framåtskridande.

För u-landet, i detta fall Korea, medför den restriktionsväg som nu valts av regeringen, ökade sysselsättningssvårigheter — även om produktionen av jumprar skulle vara starkt mekaniserad, vilket påstås. De minskade exportmöjligheterna medför fördröjning av u-landets industrialisering och genombrott till dynamisk ekonomi. Den u-hjälp det f. n. pratas så mycket om men görs så litet åt har just till syfte att hjälpa u-länderna till ett ekonomiskt genombrott.

Man ger alltså allmosor med ena handen — och som erfarenheten visat, inte alltid med bästa effekt — samt tar igen genom handelsrestriktioner med den andra. Tillämpningen av 1800-talsmetoder hjälper oss knappast i nuläget eller i framtiden. De skjuter endast problemens lösning framåt i tiden. Och skadar u-länderna.

Varför inte först som sist inse detta och draga konsekvenserna? Sveriges chans ligger i att låta arbetskraften framställa konkurrenskraftiga produkter. U-ländernas chanser förbättras om Sverige låter bli att konkurrera på områden där den svenska industrien inte är konkurrenskraftig.

Hr Hermansson och pressens frihet

Det ligger i sakens natur, att en fri press inte kan existera i en diktaturstat: diktaturen tål aldrig kritik. Det samma gäller för de kommuniststyrda stater, som inte längre framstår eller vill framstå som diktaturer i den mening som t. ex. Sovjetunionen var diktatur under Stalin. De är alla djupt odemokratiska, eftersom de regeras av ett parti, som tilltvingat sig makten under förebärande av att det företräder folket men som aldrig vågat vädja till folket i fria val. Östtyskland är ett

exempel. En fri kritikrätt vore otänkbar där.

När kommunisterna med hjälp av socialdemokraten Firlinger och på Moskvas order grep makten i Tjeckoslovakien 1948 — fria val förestod, och kommunisterna väntade sig att förlo- ra dem — var deras första åtgärd att ingripa mot pressen. Ett antal tidningar påstods ha varit fascistiska och undertrycktes helt. För andra inskränktes papperstilldelningen, vilket var en diskretare metod. Upplagorna sjönk naturligtvis, och tidningarna tvingades till nedläggning. En allmän censur genomfördes, men det skedde inte alltid öppet. Ett sätt att utöva den var, att om något skrevs mot regimen, "upptäcktes" det av någon anställd redan i tryckeriet, och personalen vägrade "spontant" att ta befattning med artikeln. Det hände också att man vägrade att distribuera den redan färdiga upplagan. Tillvägagångssättet uppmuntrades som straffåtgärd, och det hela ingick i "de anställdas självförvaltning".

Kommunistledaren herr Hermansson har aktualiserat problemet i samband med en presskonferens i början av februari, då han redogjorde för sitt partis nya program. Han önskar "allsidig information genom samhälls- och organisationsägd press, radio och TV under de anställdas självförvaltning". Vad detta skulle innebära framgår av det tjeckoslovakiska exemplet, som herr Hermansson tror hunnit bli glömt: press, radio och TV skulle sättas under kommunistisk censur.

Som motivering angav herr Hermansson enligt ett tidningsreferat att han var missnöjd med pressen, och han erinrade om att det även "fanns socialdemokratiska statsråd som kände djup otillfredsställelse". Vem ett av dessa betryckta statsråd är, framgick med all tydlighet i Dagens Nyheter. Herr Palme råkade av en tillfällighet

samma dag där publicera en kritik mot några tidningars referat av en del av remissdebatten. Det var alltså med herr Palme som herr Hermansson tänkte lika, och det var hos honom han ville söka sitt stöd.

Men ett annat referat från samma presskonferens säger ännu något ytterligare. Herr Hermansson skulle enligt detta inte ha satt sig emot all privatägdd press. Men för de stora och dominerande ville han ha kontroll genom de anställda. "Att överföra exempelvis Dagens Nyheter i statens ägo önskade han inte vara med om."

Frågan om att "överföra" Dagens Nyheter i statsägo har alltså varit uppe i herr Hermanssons kretsar, fast det ansetts oportunt att avvisa den. Man får bara hoppas, att ingen annan haft samma förflugna tanke, och man har väl rent av rätt att anse detta uteslutet. En statsägd, dvs. regeringsstyrd tidning skulle visserligen ge information om t. ex. remissdebatten som vore behaglig för de maktägande. Att informationen skulle bli allsidig vore däremot osannolikt. Man kan jämföra med DN och andra tidningar, som gör sitt bästa ifråga om referaten och öppet deklarerar sina åsikter, och å andra sidan TV, där man dagligen kan följa vänstervridningen utan att någon vill erkänna att den finns där.

Ett studentproletariat?

Även om initiativtagarna till det nya gymnasiet i många avseenden varit besjälade av säredes diskutabla motiv — nivelleringsivern har varit en av drivkrafterna, ja t. o. m. har det talats om "det sista stora slaget för bildningens socialisering" — så skall det likväl inte hävdas, att det gamla gymnasiet var bra. I många avseenden var en reform nödvändig. Frågan är bara, om det positiva i förändringen överväger det negativa, vilket i många avseenden är högst diskutabelt.

För inträde i gymnasiet fordras numera endast, att eleverna läst vissa ämnen enligt grundskolans läroplan. Någon formell betygsmässig behörighetsgräns uppställes inte längre, utan urvalet av behöriga sker på grundval av medelvärdet av betygen, varvid man ger alla ämnen lika vikt. Detta betyder, att den utgallring som sker vid inträde i gymnasiet är mycket grov. På sitt sätt är detta möjligen positivt. Det innebär otvivelaktigt, att förutsättningar finns för en kraftigt breddad allmänbildning. Nästa fråga blir då vilket innehåll som ges den gymnasiala utbildningen? På detta kan svaras, att den i varje fall blir mycket "allsidig", vilket i och för sig kan tyckas vara positivt. Eleverna har en mångfald ämnen att välja på — i teorien. Som s. k. C-språk, dvs. nybörjarspråk ges möjlighet att välja likaväl rumänska som latin för att nu välja ett exempel. Kanske är det också så, att det inte finns tillräckligt många intresserade för någotdera. Inte heller är det alldeles säkert, att det i Falköping finns någon kompetent lärare i rumänska. Det är också uppenbart vilken betydelse som studietraditionen från hemmet får under dessa omständigheter. Hur som helst, den klassiska bildningen och humaniora har helt skjutits i bakgrunden. Traditionslösheten riskerar att få allvarliga återverkningar — någon motsvarande brist på sinne för det västerländska kulturarvet finns ju dessbättre inte i andra västerländska stater. Sverige riskerar att bli — i dessa — för vårt kultursamhälle så avgörande sammanhang — en öken utan oaser. I andra avseenden kan det vara fråga om en förbättring — de naturvetenskapliga ämnena och även samhällskunskapen bör kunna ge ett ökat kunnande hos eleverna. Sedan är det dock förstås en annan fråga, vad kunnande i samhällskunskap egentligen är värt utan den

nödvändiga historiska bakgrunden, som riskerar att bli klenare företrädd.

Mycket beror dock givetvis på lärarnas kompetens i det nya gymnasiet med dess mångfald ämnen. Därvidlag finns tyvärr inte mycket positivt att hämta. För bara några år sedan krävdes avlagt disputationssprov för gymnasielärare, vilket sannolikt var för högt ställda fordringar. Därefter sänktes kravet till fil. lic.-examen. Nu föreslås i en proposition tre års ämnesteoretisk utbildning för såväl högstadie- som gymnasielärare, dvs. knappast fullt ut en fil. kand.-examen enligt nuvarande normer. Nivåsänkningen är uppenbar och undervisningens kvalitet blir givetvis därefter.

Vad krävs då för övergång från gymnasium till universitet — studentexamen är ju slopad? Jo, 2,3 i en betygsskala från 0—5, dvs. i realiteten något som skulle motsvara kanske B — enligt det gamla betygssystemet.

Vilka blir konsekvenserna för morgondagens student vid våra universitet? Ja, tillhör han dem som ligger något under genomsnittet är utsikterna inte alltför lysande. Genom föräldrarnas ambition har han placerats i gymnasiet — ej i fackskolan, där han bättre hört hemma. Efter gymnasiet kommer han in vid universitetet i något ämne, där det ej finns spärrar — om sådana ämnen kommer att finnas. Han studerar i ett drygt år utan resultat, ty hans begåvning ligger ej på det teoretiska planet. Följden: han mister de statliga studielånen, och tvingas — vid 21—22-års ålder — inse, att de senaste årens utbildning varit felinriktad. Eller, han inser det inte utan fortsätter med förtvivlans mod att åstadkomma ett resultat. Tragiken blir så mycket större senare. Har han under tiden bildat familj, blir den än värre. Av missriktade studieambitioner, uppmuntrade av vårt skolsystem, har han inriktats på fel bana. Och jobben —

utan vidareutbildning — är upptagna av kamrater med fackskoleutbildning. Han blir en av många i ett studentproletariat, som delvis redan finns.

Men sänk då kraven på universitetsutbildningen, så att man slipper sådana tragedier! Nej, någonstans måste kraven börja på allvar. Andra nordiska länder har redan förklarat, att om en sänkning skulle äga rum av kraven på universitetsnivån i Sverige, kommer man inte längre att kunna betrakta svenska akademiska examina som likvärdiga med övriga nordiska. De internationella jämförelserna och kraven gör ett brått slut på nivelleringen av kvalitetskraven inom utbildningssektorn i Sverige.

Har inte i själva verket arbetarrörelsen blivit en förrädare mot sina ursprungliga ideal? LO-yrkena skulle bli jämställda med de teoretiska. Men vad har hänt? Jo, att den teoretiska studiebanan ytterligare har glorifierats med resultatet, att vi riskerar ett omfattande studentproletariat i framtiden. Det inhumanitära i systemet borde vara uppenbart för envar.

Domstolsreformer

Det ligger i sakens natur att den strävan till allmän rationalisering, snabbara beslut, enklare handläggningsformer, som otvivelaktigt märkts inom offentlig förvaltning — ofta efter impulser från näringslivet — inte kunnat er hålla full motsvarighet inom domstolsväsendet. De krav på grundligt bedömande samt formell och reell säkerhet, som man ställer på en domstols arbetsprodukter, låter sig inte alltid lätt förena med krav på snabbt besked.

Ej desto mindre kan det knappast förnekas, att på sina håll inom domstolsområdet funnits tendenser till balanser och eftersläpning, som fått gå väl långt och mot vilka både myndig-

heter och allmänhet visat för stor tolerans. Balanserna inom vissa underrätters inskrivningsavdelningar — alltså med lagfarts- och inteckningsärenden — är ett exempel härför. Ett annat är de långa dröjsmålen hos förvaltningsdomstolarna, särskilt hos den högsta förvaltningsdomstolen — regeringsrätten — och hos kammarrätten.

Förvaltningsdomstolskommitténs vid årsskiftet avgivna stora betänkande ger slående exempel på vad som här brustit. Det visar sig att i skattemål väntetiden i regeringsrätten vid klagan över kammarrättens utslag varit cirka fyra år och att man får vänta två år på kammarrättens besked rörande överklagade beslut från prövningsnämnd. I andra mål, t. ex. för de viktiga kommunalmålen, är väntetiden kortare men ändå anmärkningsvärt utdragen. Över huvud ger betänkandet ett intryck av att förvaltningsdomstolarna hittills inte fått sina resurser och sin procedur moderniserade i tillräcklig grad.

Kommittén — vars betänkande i huvudlinjerna är enhälligt — vill råda bot för olägenheterna på det sätt som är vanligt vid överbelastning i toppen — genom att sörja för att den högsta instansen, regeringsrätten (där trängseln varit störst), befrias från en del enklare mål och därmed får mera tid för de svårare och allmänt viktiga målen, för att skriva utförligare och för praxis vägledande motiveringar etc. Detta syfte vinnes genom att kammarrätten — hittills s. a. s. en hovrätt för nästan enbart skattemål — får vidgat målregister och blir en allmän administrativ mellaninstans, dit de flesta förvaltningsmål skall gå och över vars avgörande man blott efter särskilt "prövningstillstånd" får klaga vidare till regeringsrätten. I samband härmed förstärks kammarrättsorganisationen och delas den nuvarande kammarrätten i två, av vilka den ena ligger kvar

i Stockholm och den andra läggs i Göteborg, ev. Skåne. På längre sikt vill man bryta ut även Norrlandsmålen till en särskild kammarrätt. Den nya organisationen är så tillmätt att man anser sig kunna utlova ett slut på de ständiga balanserna och dröjsmålen, vidare också tillfälle att emellanåt anordna muntlig förhandling. Att regelmässigt ha muntlig procedur som i underätterna skulle bli alldeles för dyrt för parterna och därför ej innebära någon fördel.

Man får vara kommittén tacksam att den valt rationaliseringens väg och inte slapp fallit för frestelsen att lösa svårigheterna genom att kraftigt öka regeringsrätten, en utväg som — med det ständigt växande antalet förvaltningsmål — bara givit hjälp för stunden. Sverige har för övrigt redan en osedvanligt talrik högsta domstolskår; H. D. och regeringsrätten kommer att från i höst tillsammans ha 46 ledamöter, ett för vårt lilla land förbluffande högt tal.

En detalj — men en viktig detalj! — i reformkomplexet är förslaget att för kompetens till regeringsråd skall krävas inte bara förvaltningserfarenhet utan också lagkunnighet, alltså juridisk examen. Då regeringsrätten 1909 inrättades, öppnade man, troligen på grund av en då förefintlig misstro mot de vanliga juristdomarna, möjlighet att låta $\frac{1}{3}$ av regeringsråden vara ickejurister. Denna undantagsregel har blott i mycket ringa mån använts — i vårt land med dess starka juristinslag i förvaltningen har det ju ej varit någon svårighet att finna regeringsråd, som är både administrativt erfarna och juridiskt tränade. Det finns i övrigt ingen domstol i Sverige med brett målregister, där ej krav på lagkunnighet ansetts självklart för yrkesdomarna — det uppehålls t. ex. undantagslöst i kammarrätten, varifrån flertalet regeringsrättsmål kommer. Så

mycket mer befogat blir kravet, när det nu är meningen att regeringsrätten ännu mer än hittills skall bli en prejudikatinstans, där de juridiskt svårbedömliga fallen klart dominerar.

De franska valen

Ett uttalande av den franska vänsterfederationens ledare François Mitterand i en intervju i Paris Match i oktober förra året ger i ett nötskal förklaringen till den gaullistiska majoritetens motgång i det franska parlamentsvalet: "Je me flatte d'avoir levé l'an dernier l'exclusive qui frappait le Parti Communiste".

Mitterand syftade på den första allvarliga inrikespolitiska motgången för general de Gaulle efter makttillträdet våren 1958: presidentvalets första omgång den 5 december 1965. Mitterands flirt med kommunisterna bidrog då till den relativa kraftsamling inom oppositionen mot de Gaulle, vilken medförde att denne fick blott 45 % av rösterna. Stödd av borgerlig vänster och kommunister erövrade Mitterand 35 % medan den TV-fagre Lecanuet, med det gamla katolska partiet MRP som kärntrupp och vissa tillskott från borgerliga centerbetonade grupper, lyckades uppnå 15 %. I presidentvalets andra omgång besegrade så de Gaulle klart men inte överväldigande Mitterand, 53 % mot 45 %. Redan då höjde oppositionen ropet på "en tredje omgång" och tänkte på 1967 års parlamentsval.

Och en tredje omgång blev det, som i praktiken slutade i det närmaste oavgjord. Efter en förlust av ett tjugotal mandat har den hittillsvarande fullt arbetsdugliga gaullistiska majoriteten reducerats till det minsta möjliga: omkring 250 mandat, däri inbegripet ett antal oberoende fribytare, som i flertalet fall förmodas följa gaullisterna. Vänsteroppositionen räknar omkring 200 mandat, därav ett 80-tal kommunister (för kommunisternas del en fördubbling av mandatantalet). Mitt emellan de bägge stora befinner sig den halvt söndermalda demokratiska centern med ett 30-tal mandat, efter en förlust av mer än 20 mandat. Centern kan givetvis få en viss vågmästarroll; Sveriges största tidning Expressen (fp), torde dock vara den enda tidning i Västeuropa som kommit på idén att påstå, att Jean Lecanuet blev "franska valets stora segerherre" (13 mars).

Det franska kommunistiska partiet är efter franska förhållanden utomordentligt väl organiserat. I den första omgången erhöll partiet 22,5 % av rösterna, en dryg halvprocent mer än i det närmast föregående parlamentsvalet 1962. Knappast 4 milj. röster 1962 blev 1967 omkring 5 milj. röster, en framgång av sådana dimensioner att den bara kan förklaras av att kommunistpartiet blivit mera salongsfärdigt under senare år. Inte bara Mitterand bär skulden härtill. Också general de Gaulles demonstrativa välvilja mot Sovjetunionen har säkerligen spelat in.